

HET STUDIEJAAR 1958-1959

REDE

UITGESPROKEN OP DE 14DE SEPTEMBER 1959
BIJ HET EINDE VAN HET STUDIEJAAR 1958-1959

DOOR DE RECTOR MAGNIFICUS

PROF. IR. W. DE JONG

H. VEENMAN & ZONEN N.V. • WAGENINGEN

*Mijne Heren Leden van het Bestuur,
Dames en Heren.*

Voor de derde maal zal het verslag van de lotgevallen der Landbouwhogeschool, dat volgens artikel 44 van de wet tot regeling van het hoger landbouwonderwijs bij het einde van het studiejaar in het openbaar moet worden uitgebracht, niet gevolgd worden door het plechtige ogenblik, waarop de Rector Magnificus zijn opvolger installeert door het omhangen van de ambtsketen. Mijn ambtsperiode is immers nog niet verstreken. Dat U toch naar hier bent gekomen om dit verslag aan te horen, getuigt van Uw bijzondere belangstelling voor onze Hogeschool en steunt mij tot grote dankbaarheid.

Wanneer de wet verplicht tot het uitbrengen van een verslag van de lotgevallen der Landbouwhogeschool over het teneinde lopende studiejaar, dan laat deze omschrijving gelukkig voldoende ruimte om naar eigen inzicht aan die taak te voldoen. Het meest volledig zou ik natuurlijk zijn, wanneer ik aan de hand van een dagboek U in chronologische volgorde een opsomming zou geven van de gebeurtenissen, desnoods zonder al te strenge selectie van het meer of minder belangrijke.

Daar een dergelijke chronologische opsomming toch wel erg zwaar te verwerken zou zijn, heb ik ook dit jaar weer gestreefd naar een groepering van de feiten al naar hun aard. Dat ik daarin niet geheel ben geslaagd, vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de onderwerpen zich niet altijd goed in een bepaalde indeling laten inpassen, zodat ik ook thans nog een ernstig beroep op Uw geduld moet doen.

Wanneer wij dan allereerst onze aandacht schenken aan de besturende en docerende leden van onze hogeschoolgemeenschap, dan zien wij dat zoals overal in onze samenleving nieuwe leden binnentreden veelal ter vervanging van anderen, die ons vrijwillig of door hun leeftijd gedwongen moeten verlaten. Deze wisselwerking is nu eenmaal onvermijdelijk, hoezeer wij het vaak anders zouden wensen. Het meest treft ons evenwel steeds weer opnieuw, wanneer wij één der onzen voorgoed van ons zien heengaan. Ook dit jaar zijn ons deze droevige verliezen niet bespaard.

Het vorige jaar werd op 20 november een werkzaam en vruchtbaar leven afgesneden door het overlijden van onze oud-hoogleraar SPRENGER, wiens levenswerk voor het overgrote deel in Wageningen heeft gelegen. Dit vond zijn hoogtepunt in de opbouw van onze

tuinbouwkundige afdeling, waaruit vele loten zijn gesproten, welke in Wageningen thans hun eigen leven leiden.

Volkomen onverwacht overleed op 8 februari de bijzonder hoogleraar RUP. Opgegroeid in en aanvankelijk voorbestemd voor het boerenbedrijf, bleef de landbouw ook na zijn academische studie zijn belangstelling behouden. Zijn vele activiteiten lagen voor een zeer groot deel in het agrarische vlak. Niet alleen door zijn grote kennis van en liefde voor de landbouw en de boer, maar ook wegens zijn, meermalen in daden geuite, belangstelling voor onze Hogeschool, hebben wij in hem een door ons allen zeergewaardeerde hoogleraar, de studenten een om zijn hulpvaardigheid beminde leermeester, verloren.

Op 11 april overleed de oud-hoogleraar VAN UVEN. Velen van ons plukken nu nog de vruchten van zijn werk. Zijn wiskunde-onderwijs bouwde hij uit door de toepassing van de waarschijnlijkheidsrekening bij de verwerking van uitkomsten van landbouwkundige waarnemingen. Maar niet alleen als mathematicus heeft hij aan onze Hogeschool grote diensten bewezen. Zijn muzikale talenten, waarvan hij reeds in zijn studietijd deed blijken, kwamen ook in zijn Wageningse tijd naar voren. Hij was het die de Wageningse Studenten Orkest Vereniging oprichtte, later door toevoeging van een koor omgevormd tot de Wageningse Studenten Koor en Orkestvereniging. Zijn enthousiasme wist hij op ons studentenkoor en orkest over te dragen. Bij vele gelegenheden is mij de grote bewondering van onze leden en oud-leden van het studentenkoor en -orkest voor hun dirigent gebleken.

Ook in de studentenkringen zocht de dood zijn slachtoffers. Door een noodlottig ongeval kwam de student W. T. S. VEER om het leven, terwijl enkele dagen later ons de student J. A. J. METZ ontviel.

Naast deze verliezen, welke onze hogeschoolgemeenschap dagen van rouw brachten, zijn er andere, die weliswaar van minder droevige aard waren, maar die ons toch met een zekere weemoed vervullen. Wij moesten of zullen binnenkort enkelen moeten missen, die vele jaren hun krachten hebben ingezet voor onze Hogeschool.

Ik denk dan in de eerste plaats aan JHR. MR. J. TH. M. SMITS VAN OYEN, die besloot als bestuurslid af te treden en in wiens plaats inmiddels is benoemd DR. IR. H. J. MATHOT te Veghel.

Voorts verliet ons de Leidse hoogleraar MR. J. E. JONKERS, die meer dan 12 jaren het onderwijs in het Indonesisch staats- en strafrecht verzorgde en in de laatste jaren, gedurende de periode waarin daarin nog niet definitief was voorzien, mede het onderwijs in het agrarisch recht van de tropische landen.

Morgen zal voor collega MINDERHOUD zijn emeritaat aanvangen. Een openbaar afscheid in het einde van juni bracht talrijke oud-leerlingen en belangstellenden naar Wageningen. Al werd bij dit

afscheid de bij deze aftredende hoogleraar passende eenvoud betracht, toch zijn daarbij de grote betekenis van zijn onderwijs voor onze studenten en oud-studenten en zijn vele activiteiten op landbouwkundig gebied op zo ondubbelzinnige wijze naar voren gebracht, dat ik daarop thans niet verder wil ingaan.

Voor collega WOLFF was een jaar geleden de tijd aangebroken om zijn taak aan onze Hogeschool te beëindigen. Ik heb er in mijn vorige rede reeds op gewezen, dat het denkbeeld naar voren was gebracht de onderwijstaken in algemene en sociale gezondheidsleer en in tropische hygiëne te combineren, maar dat voor een geleidelijke realisering nog enige tijd een beroep op PROF. WOLFF zou moeten worden gedaan. Wij hebben ons niet tevergeefs tot hem gewend. Gedurende het afgelopen studiejaar heeft hij zich nog belast met het onderwijs in de tropische hygiëne, maar thans is ook voor hem het ogenblik aangebroken zijn ambt aan onze Hogeschool neer te leggen.

Le roi est mort, vive le roi. Een wrede kreet, van weinig piëteit getuigend, maar 's werelds loop anderzijds goed tekenend. Men moet het onvermijdelijke aanvaarden en er is alle reden ons te verheugen, wanneer wij tegenover geleden verliezen de winsten kunnen stellen, welke ons ten deel zijn gevallen.

Het is dan ook met bijzonder genoegen dat ik kan mededelen, dat in de vacature-Van Slogteren werd voorzien door de benoeming van DR. IR. J. P. H. VAN DER WANT tot hoogleraar in bijzondere delen van de plantenziektenkunde.

Het vorige jaar vermeldde ik, dat het uiterst moeilijk zou zijn voor de ons ontvallen collega VAN BEUKERING een opvolger te vinden. De voorbereiding heeft inderdaad veel tijd gevorderd, maar gelukkig is inmiddels IR. J. H. L. JOOSTEN, directeur van het internationaal landbouwkundig adviesbureau van de Nederlandse Heidemaatschappij benoemd tot hoogleraar in de tropische landhuishoudkunde.

Ook de voorziening in het onderwijs in het agrarisch recht van de niet-westerse landen heeft ons zorgen opgeleverd, maar kwam tot stand door de benoeming van MR. DR. A. H. BALLENDUX, chieft agricultural credit adviser van de regering van Pakistan, tot hoogleraar in de rechts- en staatswetenschappen van de niet-westerse gebieden.

Ik heb zoëven medegedeeld, dat collega MINDERHOUD heden zijn taak zal neerleggen. Het lag in de lijn der verwachtingen, dat de benoeming van een opvolger niet zo heel vlot zou verlopen, mede omdat hierbij het gehele onderwijs in de landhuishoudkunde in beschouwing moest worden genomen. Daarom is al in april 1958 een commissie uit de Senaat begonnen met de bestudering van deze aangelegenheid. Bij de algemene beschouwing kwam naar voren,

dat het wenselijk is in de plaats van de gewone hoogleraar in de landhuishoudkunde en de buitengewone hoogleraar in de staat- en landhuishoudkunde twee gewone hoogleraren te benoemen en tot een andere verdeling der leerstof over te gaan. Het voornaamste argument hiervoor is, dat met de huidige bezetting niet meer het hoofd geboden kan worden aan de snelle ontwikkeling van de agrarisch-economische wetenschap. De instelling van twee leerstoelen zal het voorts mogelijk maken een betere verdeling der onderwistaken te verkrijgen door één der hoogleraren te belasten met het onderwijs in de algemene landhuishoudkunde, waaronder mede gerekend zal worden de agrarisch-economische politiek, terwijl aan de andere hoogleraar het onderwijs in de bijzondere landhuishoudkunde zal worden opgedragen. Nadat was gebleken, dat de toenmalige Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening zich in beginsel hiermede kon verenigen, hebben wij in deze zin de verdere voorstellen in studie genomen. Ten dele is daaraan reeds uitvoering gegeven. PROF. DR. J. HORRING werd bereid gevonden de benoeming tot hoogleraar in de algemene landhuishoudkunde te aanvaarden en deze benoeming heeft inmiddels haar beslag gekregen. De aanbeveling voor de benoeming van een hoogleraar in de bijzondere landhuishoudkunde zal hopelijk binnen afzienbare tijd aan het bestuur kunnen worden voorgelegd.

De lector DR. H. C. D. DE WIT werd benoemd tot hoogleraar in de plantensystematiek en -geografie van de tropische en subtropische gebieden, een benoeming, welke wij in verband met de ontwikkeling van zijn onderwijs en onderzoek, welk laatste in het bijzonder betrekking heeft op de flora van tropisch Afrika, zeer op prijs hebben gesteld.

Ook de positie van JHR. DR. J. S. WITSEN ELIAS, die 12 jaren belast is geweest met het onderwijs in de kunstgeschiedenis, eiste herziening. Reeds enkele jaren geleden is dit overwogen, maar werden voorstellen in deze richting opgeschort, totdat het nieuwe landbouwhogeschoolstatuut tot uitvoering zou zijn gebracht. Thans is de positie van de heer WITSEN ELIAS opnieuw in beschouwing genomen, waaruit zijn benoeming tot buitengewoon hoogleraar in de kunstgeschiedenis is gevolgd.

In de vacature, welke door het aftreden van collega WOLFF ontstond, werd voorzien door de benoeming van DR. J. W. TESCH, directeur van de gemeentelijke gezondheidsdienst te Rotterdam, tot buitengewoon hoogleraar in de algemene en sociale gezondheidsleer en de tropische hygiëne.

Tot buitengewoon hoogleraar in de stedenbouwkunde werd benoemd IR. A. KRAAYENHAGEN, directeur van de provinciale planologische dienst in Overijssel, ter vervulling van de vacature, welke het vorige jaar door het aftreden van collega BRUIN is ontstaan.

In de rijksbegroting voor 1954 werd reeds rekening gehouden

met de aanstelling van een lector in de sociologie en sociografie. De voorbereiding voor de bezetting van dit lectoraat is toen opgeschort in verband met een door collega HOFSTEE ontwikkeld nieuw onderwijssysteem, waardoor in de toen bestaande behoefte kon worden voorzien. Tengevolge van de invoering van het nieuwe studieprogramma is de onderwijstaak van de afdeling sociologie en sociografie der westerse gebieden zodanig verzwaard, dat het noodzakelijk werd over te gaan tot het effectueren van het lectoraat. De wetenschappelijke ambtenaar 1e klasse DR. G. A. KOOP werd daarom benoemd tot lector in de sociologie en sociografie, in het bijzonder van gezin en huishouding.

Nog altijd zijn er enkele vakken, welke aan onze Hogeschool gedoceerd moeten worden, maar waarvoor nog geen definitieve oplossing gevonden is of waarvoor nog naar de definitieve vorm, mede met het oog op de gewenste omvang, gezocht wordt. Het is verheugend, dat veelal de studenten desondanks niet van het onderwijs in deze vakken verstoken blijven, wanneer namelijk een tijdelijke voorziening uitvoerbaar blijkt. Dit was het geval met het onderwijs in de bedrijfsleer, voorzover dit de interne bedrijfsorganisatie omvat, dat in het afgelopen jaar werd gegeven door de heer P. VERBURG te Utrecht en het onderwijs in de leer van de textiel en haar gebruik, dat DR. IR. T. W. A. BORGESIUS te Tilburg verzorgde.

Een leemte bestaat nog door het gemis aan onderwijs in de grondbewerking, maar in het nieuwe studiejaar zal ook dit gegeven kunnen worden, daar de benoeming van een lector in dit vak binnen enkele weken te verwachten is.

Aan collega VAN LIER werd een jaar verlof verleend om toe te treden tot een door de Harvard University samengesteld internationaal team, dat tot taak heeft de regering van Iran van advies te dienen inzake plannen voor de economische en sociale ontwikkeling van dat land. Ter voorziening in het onderwijs, dat genoemde hoogleraar heeft te verzorgen, gaf op onze uitnodiging DR. E. T. THOMPSON, hoofd van het Department of Sociology van de Duke University te Durham (Amerika) van 26 januari tot 1 juni 1959 de colleges in de agrarische sociologie en sociografie der niet-westerse gebieden, terwijl de wetenschappelijke medewerkers van PROF. VAN LIER, de heren C. J. GRADER en IR. A. PERK werden belast met de colleges in tropische agrarische planologie.

Ik heb mij in het voorafgaande voornamelijk bezig gehouden met het docerend personeel. Ook onder onze overige medewerkers komen uiteraard vele mutaties voor. De beperking, welke ik mij moet opleggen, maakt het onmogelijk daarop in te gaan, maar ik zou toch een uitzondering willen maken en hier vermelden het vertrek van twee onzer oudere medewerkers, toevallig naamgenoten.

De wetenschappelijke hoofdamtenaar A, DR. IR. K. T. WIERINGA, zal vandaag zijn bijna 35-jarige loopbaan aan onze Hogeschool afsluiten. Reeds 3 jaar geleden was voor hem dit ogenblik eigenlijk aangebroken, maar wij konden hem niet missen, omdat vrijwel gelijktijdig de toenmalige hoogleraar, wijlen DR. J. SMIT, aftrad. Wij zijn DR. WIERINGA er zeer dankbaar voor, dat hij bereid is geweest zijn taak aan het laboratorium voor microbiologie tijdelijk te blijven vervullen, wat ongetwijfeld niet alleen aan het onderzoek maar ook aan het onderwijs zeer ten goede is gekomen.

1 April is het hoofd van de afdeling financiële zaken, de heer F. WIERINGA, met pensioen gegaan na een bijna 40-jarige diensttijd aan de Landbouwhogeschool. De woorden van bijzondere waardering, welke bij het afscheid in deze aula tot hem werden gericht en de aanwezigheid van zo vele belangstellenden uit onze hogeschoolkring, hebben duidelijk tot uitdrukking gebracht, hoezeer zijn werk en toewijding op prijs werden gesteld.

Met bijzonder genoegen breng ik in herinnering het feit, dat de Norges Landbrukshøgskole te Vollebekk aan collega WELLENSIEK de graad van Doctor agriculturae honoris causa verleende als erkenning van zijn bijdrage in de ontwikkeling van de landbouwwetenschap. De ere-promotie vond op 5 september plaats tijdens de viering van het 100-jarig bestaan der Landbrukshøgskole.

Mede hebben wij ons verheugd over de koninklijke onderscheidingen, welke ter gelegenheid van de verjaardag van Hare Majesteit de Koningin werden verleend aan hen, die wij tot onze Hogeschoolgemeenschap mogen rekenen. Benoemd werden tot officier in de Orde van Oranje-Nassau onze oud-bibliothecaris DR. H. N. KOOIMAN, de docent voor literatuuronderzoek IR. D. J. MALTHA en de docent voor gezondheidsleer van de mens DR. H. A. VOGELENZANG. Verleend werden de ere-medaille verbonden aan de orde van Oranje Nassau in goud aan de bedrijfsleider van de proefboerderij van het laboratorium voor veredeling van landbouwgewassen S. BEKIUS, in zilver aan de administratief ambtenaar C 1e klasse bij het laboratorium voor bodemkunde A. VERMEER en de administratief ambtenaar B 1e klasse bij de bibliotheek TH. J. IJWEMA, in brons aan de amanuensis A. J. POST en de bouwknicht H. VAN DEN BRINK, beiden verbonden aan het laboratorium voor veredeling van landbouwgewassen.

Collega EDELMAN, die onlangs onder grote belangstelling zijn 25-jarig ambtsjubileum vierde, werd benoemd tot buitenlands lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten, collega WELLENSIEK tot fellow of the American Association for the advancement of science.

Het hoger onderwijs, zoals wij dit zien, zal slechts aan zijn taak

kunnen voldoen, indien geschikte docenten en de nodige wetenschappelijke, technische en administratieve medewerkers beschikbaar zijn. Maar deze zullen ook over goede laboratoria en, aan een Landbouwhogeschool, over voldoende proefterreinen moeten kunnen beschikken. Ik geloof, dat wel niemand dit zal tegenspreken. Het zal U dan ook duidelijk zijn, dat de uitbreiding en verbetering van de huisvesting en outillage en de verdere aanvulling van het personeel steeds onze volle aandacht hebben.

Het moet mij van het hart, dat vooral de personeelsvoorziening mij heeft teleurgesteld.

Wanneer oude en te kleine laboratoria door grotere worden vervangen, die aan de hogere eisen, welke het onderwijs en onderzoek stellen, voldoen, of wanneer nieuwe afdelingen worden ingesteld, waarvoor laboratoria en proefbedrijven vereist zijn, dan ligt het voor de hand, dat daarmee de personeelsbezetting van die laboratoria en bedrijven gelijke tred moet houden. Daarnaast stelt de invoering van het nieuwe studieprogramma nog steeds nieuwe eisen ten aanzien van de personeelsvoorziening.

Wel is meermalen gebleken, dat de Regering meent, dat het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek zich zullen moeten kunnen ontwikkelen, maar hoe hoopvol dit ook klinkt, het wil mij toch voorkomen, dat de Landbouwhogeschool te zeer in haar ontwikkeling wordt geremd. Ik wil dit met enkele cijfers duidelijk maken.

De personeelsformatie bij de aanvang van 1957 van 654 personen werd als gevolg van de bestedingsbeperking teruggebracht tot 615, voor 1958 ongewijzigd overgenomen en voor 1959 gebracht op 638. Wij zien dus, dat de vermindering tegenover het begin van 1957 nog niet is ingehaald. Vergelijken wij deze cijfers met die van de begrotingen van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, dan zien wij daar een vermeerdering in 1957 met 206 personen of 3 %, in 1958 met 902 personen of 13 % en in 1959 met 872 personen of 11 %.

Wat is de oorzaak van het feit, dat de Landbouwhogeschool, vergeleken met andere universiteiten en hogescholen, wat haar personeelsvoorziening betreft zo ongunstig afsteekt? Ik zie het zo. Terwijl de Regering met haar streven naar personeelsbeperking daarvan de instellingen voor hoger onderwijs in zekere mate uitsluit, moet het Departement van Landbouw en Visserij in het algemeen beleid ten aanzien van de personeelsbeperking delen. Hierbij wordt er geen rekening mede gehouden, dat onder dit departement een instelling voor hoger onderwijs ressorteert, welke evenals haar zusterinstellingen behoefte heeft aan die groei en ontwikkeling, welke voor onze samenleving noodzakelijk zijn. Is mijn zienswijze juist, dan betekent dit, dat de personeelsvoorziening van de Landbouwhogeschool afhankelijk is van beperkingen, welke bij

andere onder het Departement van Landbouw en Visserij ressorterende diensten worden doorgevoerd, een gang van zaken, die voor onze Hogeschool zeer nadelig is.

Wil dit nu zeggen, dat ik van oordeel ben veranderd en thans indeling van onze Hogeschool bij het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voorsta? Dit is zeker niet het geval.

Met voldoening heb ik dan ook geconstateerd, dat dit keer bij de vorming van het nieuwe Kabinet niet van een dergelijke overgang gesproken schijnt te zijn. Toch is de naam van de Landbouwhogeschool in verband met het nieuwe Kabinet genoemd. Ik las namelijk in een rede van de voorzitter van de Christelijk-Historische Unie, Mr. H. K. J. BEERNINK, o.m. het volgende: „Wij hopen, dat het Kabinet werkzaam zal zijn in het belang van ons gehele land en van ons gehele volk.

Wanneer het dat doet, zal het zeer stellig op de steun van de Christelijk-Historische Unie kunnen rekenen.

En wanneer het Kabinet er dan ook nog voor zal kunnen zorgen — en met wat ik nu ga zeggen, overschrijd ik misschien de staatsrechtelijke streep — dat het aantal aangesloten Christelijk-Historische burgemeesters in de grote gemeenten wat groter wordt en dat wij aan de Landbouwhogeschool te Wageningen ook eens een Christelijk-Historische hoogleraar krijgen, vanzelfsprekend na gebleken geschiktheid en bekwaamheid en wanneer bij de instelling van Staatscommissies en ministeriële commissies de leden van onze Unie niet zullen worden vergeten, dan zal de verhouding tussen het Kabinet en de Christelijk-Historische Kamerfracties mede daardoor van aangename aard kunnen zijn”.

Hoewel de heer BEERNINK zich voorzichtig uitdrukt, doet het toch eigenaardig aan de aanstelling van burgemeesters en hoogleraren in één adem te horen noemen, daar bij de beoordeling van de eerste categorie de politiek wèl en bij die van de tweede groep gèèn rol mag spelen. Hier mogen toch alleen geschiktheid en bekwaamheid als maatstaf worden genomen. De vraag of er aan de Landbouwhogeschool in de toekomst één of meer Christelijk-Historische hoogleraren zullen worden benoemd, dient m.i. dan ook niet af te hangen van de instelling van het Kabinet, doch uitsluitend van de vraag of er in Christelijk-Historische kringen personen zijn, die het meest aan de te stellen eisen voldoen.

Eerder heb ik gezegd, dat ons hoger onderwijs geschikte docenten en verdere medewerkers nodig heeft, die over goede laboratoria moeten beschikken. Het is voldoende bekend, dat wat het laatste betreft, nog veel wensen onvervuld zijn, maar ook, dat al zijn wij op het bouwprogramma ver achter geraakt, na de oorlog veel bereikt is. Juist hierop zou ik het accent willen leggen en ik meen,

dat ik dat zonder bezwaar kan doen, wanneer ik naar de vorderingen in het afgelopen jaar kijk.

Nu moet U niet denken, dat ik U eclatante aanwisten kan noemen. Zover is het nog niet, maar zij staan voor de deur en voor het komende studiejaar zijn de verwachtingen hoopvol.

Ik breng U dan in gedachten eerst naar de Dreijen. Het laboratorium voor fysische en kolloïdchemie is gereed en in de zomervakantie betrokken. Het laboratorium voor organische chemie is bijna klaar en naar ik verwacht zal collega DEN HERTOG binnen afzienbare tijd kunnen verhuizen. Het middelste gedeelte van het complex op de Dreijen is in aanbouw en het skelet toont al de vorm, waarin dit gedeelte de verbinding zal vormen tussen de vier laboratoria, welke hier zijn verzezen.

Met de afbouw van het laboratorium voor entomologie is in november 1958 begonnen, zodat wij, naar ik hoop, over een jaar ook hier klaar zijn.

Dit zijn onze grote gebouwen, waarnaar wij reikhalzend uitzien.

Ik heb gezegd dat er vele wensen zijn. De behoefte is groot en het is niet mogelijk daarin op de meest gewenste wijze in korte tijd te voorzien. Daarom zullen voor enkele afdelingen barakken worden gebouwd. Op deze wijze verkrijgt de afdeling virologie werkruimte. Haar barak is vrijwel gereed en gedeeltelijk al in gebruik genomen. Voor landschapsarchitectuur is begonnen met de bouw van een barak, welke over enkele maanden klaar moet zijn, terwijl voor graslandcultuur eveneens een barak gebouwd zal worden. Dit ziet er dus hoopvol uit. Helaas kan ik niet hetzelfde zeggen voor de afdeling pluimveeteelt. Ik twijfel er niet aan, of de regering zal ten volle bereid zijn ook deze nieuwe afdeling te helpen, maar hier zijn moeilijkheden van andere aard. Voor de pluimveeteelt zijn terreinen nodig en waar moeten wij deze vinden? Het grondgebied van Wageningen lijkt wel te klein en de pogingen om in deze gemeente geschikte terreinen aan te kopen, waarvoor wij toestemming kunnen verkrijgen tot de vestiging van een pluimveeteeltkundige afdeling, hebben tot dusver nog geen resultaat opgeleverd.

Ik heb U een summier overzicht gegeven van de verbeteringen in de huisvesting, welke op het punt staan te worden gerealiseerd. Aan nieuwe plannen wordt gewerkt. Sommige verkeren nog in een beginstadium, andere zijn gekomen in de eindphase van voorbereiding, waarmede ik bedoel, dat de plannen volledig zijn uitgewerkt en de financiering is verzekerd. Dit is het geval met de uitbreiding van het laboratorium voor plantenfysiologisch onderzoek, waar wij aan de aanbesteding toe zijn.

Ik heb mij tot nu toe beperkt tot de nieuwbouw. Het is in het algemeen zo, dat de vereiste beperking, die een Rector Magnificus zich in zijn rede ter afsluiting van een studiejaar moet opleggen,

het niet mogelijk maakt veel aandacht te besteden aan verbouwingen, hoewel ook deze vaak van zeer groot belang kunnen zijn. Ik wil een uitzondering maken voor ons oude hoofdgebouw, dat een vergelijking met andere gebouwen van dit karakter niet steeds kan doorstaan, maar desondanks vooral nu de gebouwen nood aan onze Hogeschool nog groot is, uitstekende diensten bewijst. De bovenverdieping is verbouwd en daarin zijn voorlopig ondergebracht de landbouwhuishoudkundige afdelingen, die te zijner tijd, tezamen met de stichting voor landbouwhuishoudkundig onderzoek, op de Dreijen een nieuw gebouw, waarvan de funderingswerkzaamheden zijn begonnen, zullen betrekken.

Maar het oude hoofdgebouw biedt meer mogelijkheden. Door een vrij ingrijpende verbouwing van de eerste en tweede verdieping zullen hier het Bestuur der Hogeschool en zijn bureaus onderdak vinden. Dit betekent een verdere stap in de richting van de verwezenlijking van de aan onze Hogeschool doorgevoerde nieuwe bestuursvorm.

Hiermede kom ik vanzelf op een punt, dat onze voortdurende aandacht heeft, de nieuwe bestuursvorm. Ik heb daarover twee jaar geleden een en ander medegedeeld en er op gewezen, dat de opzet was te komen tot een zakelijke vereenvoudiging. Ik zou nu gaarne hebben gezegd, dat de beoogde vereenvoudiging volledig is bereikt, maar tot mijn spijt is dit niet het geval. Nu geef ik toe, dat de reorganisatie, welke doorgevoerd moest worden, tijd vraagt, maar ik had aanvankelijk toch wel verwacht, dat de personele voorzieningen, welke vereist zijn, in deze tijd haar beslag zouden hebben gekregen.

Er is trouwens nog iets anders, wat naar mijn gevoelen de beoogde zakelijke vereenvoudiging in de weg staat. Het vroegere College van Curatoren, dat ik zou willen noemen een adviescollege voor de Minister van Landbouw en Visserij, en het voormalige college van Rector Magnificus en Assessoren zijn, daar komt de nieuwe bestuursvorm zo ongeveer op neer, samengevoegd. Deze samengevoegde colleges vormen het bestuur, een naam, die zeker niet toevallig is gekozen. Een bestuur heeft zekere, meestal vrij grote bevoegdheden. Dit zou in ons geval ook geheel in de lijn liggen van de plannen tot het verlenen van grotere zelfstandigheid aan de universitaire instellingen, welke voor de technische hogescholen reeds zijn verwezenlijkt. In dit opzicht heeft de invoering van een nieuwe bestuursvorm aan de Landbouwhogeschool evenwel geen verbetering gebracht. Een grotere delegatie van bevoegdheden aan het bestuur zou tot een belangrijke en zeer gewenste vereenvoudiging leiden. Het is ontmoedigend, dat zelfs bij de simpele vervanging van een jongste bediende vele departementale afdelingen moeten worden ingeschakeld. Door de procedure, welke gevolgd moet worden, zijn met een dergelijke vervanging, die slechts enkele

dagen behoeft te kosten, enige maanden gemoeid. Natuurlijk zal men de vraag stellen, of het werkelijk niet anders kan. Inderdaad kan het anders en kunnen vele ambtenaren van onnodig werk worden ontlast. Dat het anders kan, blijkt aan verschillende onzer zusterinstellingen. Principiële bezwaren tegen vereenvoudiging bestaan er dus niet en dit blijkt trouwens uit artikel 26 van de wet op het hoger landbouwonderwijs, waarin is bepaald, dat de Minister bevoegd is het benoemen en ontslaan van personeel, wat de lagere beambten betreft, aan het bestuur op te dragen. Ik hoop, dat ten Departemente zal worden ingezien, dat konsekwente toepassing van dit artikel veel ontevredenheid kan wegnemen en in hoge mate de goede gang van zaken zal bevorderen.

U moet mij deze kleine uitweiding vergeven, ik keer ijlings terug tot mijn verslag van de lotgevallen der Landbouwhogeschool.

Het verheugt ons steeds, dat voor onze Hogeschool ook van buitenlandse zijde belangstelling wordt getoond. Vele buitenlandse geleerden bezochten onze laboratoria, waaraan vaak een voordracht op hun gebied of deelneming aan een colloquium is verbonden. Het zou uiteraard te ver gaan hiervan een opsomming te geven. Wij waarderen het in niet mindere mate, dat jaarlijks ook een aantal buitenlandse autoriteiten de Landbouwhogeschool met een bezoek vereert. Zo mochten wij in het afgelopen jaar ontvangen de Canadese Minister van Landbouw, een aantal ministers en andere autoriteiten uit tropisch Afrika, de Minister van Landbouw van Denemarken met enkele van zijn medewerkers en een groep van 16 leden van het „Fölketing”, terwijl de Britse Ambassadeur een bezoek bracht aan het laboratorium voor bloembollenonderzoek te Lisse.

Ik hoop niet, dat U uit hetgeen ik gezegd heb, de conclusie zult trekken, dat wij voornamelijk de buitenlandse bezoekers waarderen. De Landbouwhogeschool mag zich al jaren lang over een zo grote stroom van binnenlandse bezoekers verheugen, dat deze toevloed van belangstellenden als normaal wordt beschouwd. Maar onder die talrijke bezoeken zijn er, die voor ons een bijzonder karakter hebben. Ik denk dan in de eerste plaats aan het bezoek, dat de Minister van Landbouw en Visserij op 13 augustus, dus betrekkelijk kort na het optreden van het nieuwe kabinet, aan onze hogeschool bracht.

Verscheidene van onze hoogleraren onderhouden nauwe contacten met de diergeneeskundige faculteit van de Rijksuniversiteit te Utrecht en U zult begrijpen, dat wij het zeer op prijs hebben gesteld, dat wij vrijwel alle hoogleraren dezer faculteit aan onze Hogeschool hebben mogen ontvangen.

Ik heb enkele grepen gedaan om enigermate de contacten te belichten van onze hogeschool met binnen- en buitenland, welke

van de andere zijde uitgaan. Daarnaast worden de contacten uiteraard ook onzerzijds gezocht en in het buitenland worden deze verstevigd, vernieuwd of uitgebreid door de bezoeken, welke onze hoogleraren aan buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek brengen. Zeer belangrijk dragen daaraan ook bij de vaak langdurige studiereizen, welke onze hoogleraren ondernemen ten behoeve van internationale organisaties. Ik moet mij bij de vermelding hiervan wederom een grote beperking opleggen, maar ik zou toch naast het verblijf van collega VAN LIER van één jaar in Iran, dat ik eerder vermeldde, willen noemen het bezoek, dat collega F. HELLINGA tijdens de zomermaanden aan Tanganyika bracht als lid van de missie van de International Bank for Reconstruction and Development, waarbij hij in het bijzonder optrad als adviseur voor waterhuishoudkundige aangelegenheden. Deze missie moet zich een oordeel vormen over de welvaartsbronnen van Tanganyika, die voor ontwikkeling rijp kunnen worden geacht en voorstellen formuleren over een programma van maatregelen, welke deze ontwikkeling zoveel mogelijk zullen bevorderen.

Ik wil verder korthedshalve volstaan met te vermelden, dat de hoogleraren COOLHAAS, EDELMAN, THUNG, DE WILDE en ZUUR en de wetenschappelijke ambtenaren DR. A. J. M. LEEUWENBERG en IR. D. H. M. VAN SLOGTEREN studiereizen maakten naar Azië, Afrika of Noord en Zuid Amerikaanse landen.

Bij vele gelegenheden heb ik onze Hogeschool mogen vertegenwoordigen. Zo was ik aanwezig bij de plechtige viering van het 7e lustrum van de Katholieke Universiteit te Nijmegen. Aan mijn voornemen om ook de plechtige herdenking van het 9e lustrum van de Economische Hogeschool te Rotterdam bij te wonen kon ik tot mijn leedwezen geen uitvoering geven. Ik stel het op prijs, dat de waarnemend Secretaris van de Senaat, collega VAN WIJK mij hierbij heeft willen vervangen.

Bijzonder heb ik het gewaardeerd, dat ik als Rector Magnificus aanwezig kon zijn bij het diner, dat Hare Majesteit de Koningin en Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins aan Zijne Keizerlijke Majesteit de Sjah van Iran tijdens diens bezoek aan ons land aanboden en bij de ontvangst door Burgemeesters en Wethouders van Amsterdam in het Rijksmuseum.

Op de gebruikelijke wijze hebben wij op 9 maart de stichting der Landbouwhogeschool gevierd, echter ditmaal met een kleine toevoeging.

Op instigatie van wijlen PROF. DR. J. SMIT heeft namelijk het Landbouwhogeschoolfonds een prijs van f 1000,— beschikbaar gesteld, welke werd toegekend aan haar of hem, die in 1958 een land-

bouwwetenschappelijke studie van zeer bijzonder gehalte heeft gepubliceerd. Deze prijs mocht eventueel over twee of meer personen worden verdeeld. Een commissie van drie hoogleraren heeft de publikaties, welke daarvoor in aanmerking werden gebracht beoordeeld.

Het oordeel van deze commissie heb ik, na het uitspreken van de diërede door de Secretaris van de Senaat, bekend gemaakt. De publikatie van DR. IR. J. A. D. ZEEVAART (Flower formation as studied by grafting) vond de hoogste waardering. Daarnaast hebben de publikaties van DR. IR. A. B. R. BEEMSTER (Transport van X-virus in de aardappel (*solanum tuberosum* L.) bij primaire infectie) en van DR. IR. H. A. VAN HOOFF (onderzoekingen over de biologische overdracht van een non-persistent virus) zodanige verdiensten, dat ook deze voor een bekroning in aanmerking zijn gekomen.

Wanneer ik hier melding heb gemaakt van één der activiteiten van het Landbouwhogeschoolfonds, dan wil ik daarbij nog mededelen, dat dit fonds het mogelijk heeft gemaakt dit jaar aan onze Hogeschool een internationale „Conference on Enzymes and their action” te organiseren, welke een grote belangstelling trok.

De tijd, welke ik mijzelf heb toegemeten, is te kort om een volledig overzicht te geven van de vele internationale bijeenkomsten, welke dit jaar werden gehouden. Alleen wil ik noemen de zomercursus, welke wederom op de gebruikelijke wijze met veel succes werd georganiseerd door het Internationaal Agrarisch Centrum.

Met bijzondere belangstelling volgt de Senaat uiteraard de resultaten van de examens, welke sedert 2 jaren volgens het nieuwe Landbouwhogeschoolstatuut worden afgelegd. Een goed inzicht zullen wij eerst over 5 of 6 jaren krijgen, wanneer een groep is afgestudeerd, die de gehele studie volgens dit nieuwe onderwijsprogramma heeft gevolgd. Voorlopig kunnen wij onze beschouwingen slechts uitstreken over de propaedeutische studie. Ik heb in mijn vorige rede een enigszins optimistische toon laten klinken en er is geen aanleiding nu een ander geluid te laten horen. Ik heb een vergelijking laten maken van de examenresultaten van de studenten, die zich in juni 1957, 1958 en 1959 voor de eerste maal voor het propaedeutisch examen hebben aangemeld. Dan blijkt, in procenten uitgedrukt, dat direct slaagde

in 1957	26.1
in 1958	36.8
in 1959	32.8

Hierbij moet men er rekening mede houden, dat vele studenten in de gelegenheid werden gesteld de vakken, waarvoor zij een onvol-

doend cijfer verkregen, in september te herhalen. Dit percentage bedroeg

in 1957	34.8
in 1958	20.8
in 1959	29

Wanneer wij deze cijfers bezien, dan is er een vrij grote mate van overeenstemming. Ik geloof echter te mogen zeggen, dat in 1959 de resultaten het gunstigst zijn geweest.

De berekeningen, welke het Centraal Bureau voor de Statistiek in 1956 deed verschijnen omtrent de toekomstige omvang van het Nederlandse hoger onderwijs, hebben tot bezinning gemaand. Dit waardevolle cijfermateriaal heeft voor vele universitaire instellingen het karakter van een alarmklok gehad. Wij zijn bijtijds gewaarschuwd en kunnen ons dus tijdig op een grote toeloop van studenten instellen. Nu kan men natuurlijk aanvoeren, dat de werkelijkheid niet met de prognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek behoeft overeen te stemmen. Ik heb daarom eens een vergelijking gemaakt van de cijfers, ontleend aan de berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek en aan ons inschrijvingsregister. Dan blijkt, dat de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek iets te laag gesteld zijn, maar dat er toch een grote mate van overeenstemming is. Dit bureau noemde voor 1959 een aantal eerstejaarstudenten van 190, terwijl het er 212 zijn, een totaal van 860, dat in werkelijkheid 948 is.

Wanneer wij deze cijfers zien en daarbij bedenken, dat het C.B.S. voor de naaste toekomst nog verdere uitbreiding verwacht — zo vermeldde ik in het verslag 1956/1957 reeds, dat dit aantal voor 1970 wordt geschat op 1500 — dan is het begrijpelijk, dat ook wij, evenals dat voor de universiteiten en andere hogescholen door een Commissie uit het Interuniversitair Contact Orgaan is geschied, trachten ons nader te oriënteren omtrent de vraag, wat ons de toekomst vermoedelijk in deze zal brengen. Een studie, die onder leiding van collega HOFSTEE hierover wordt gemaakt, is in een gevorderd stadium van voorbereiding. Wij hopen, dat zij ons met de resultaten van de, als wij goed zijn ingelicht, binnenkort in te stellen commissie van onderzoek naar de toekomstige behoefte aan fundamenteel onderzoek voor de landbouw, de bouwstenen zal kunnen leveren voor een plan voor de verdere uitbouw van onze hogeschool.

Terloops heb ik reeds gezegd, dat dit jaar 948 studenten voor volledig onderwijs werden ingeschreven. Daarnaast werd aan 63 toehoorders toegestaan enkele lessen bij te wonen. Het ingenieursdiploma werd door 94 studenten behaald. Van onze afgestudeerden

wisten 13 hun voortgezette studie met een promotie te bekronen.

De plannen van de buitenlandse studenten voor de oprichting van een international club, waarvan ik een jaar geleden melding maakte, zijn verwezenlijkt en haar eerste activiteiten zijn veelbelovend.

Jarenlang hebben wij gezocht naar een oplossing voor de medische zorg van onze studenten. De moeilijkheid, dat een medicus aan onze Hogeschool op dit gebied geen volledige werkring vindt, kon worden opgelost door een samenwerking met Ziekenzorg en de gemeente Wageningen. Dokter V. WINKLER PRINS werd tot Hogeschoolarts benoemd, zodat thans de mogelijkheid voor een regelmatige contrôle en consultering geopend is.

Wanneer de Hogeschoolarts toeziet op de gezondheidstoestand van onze studenten, dan kunnen deze hun lichamelijke conditie verbeteren door oefening en sport, waarvoor onze sportstichting een goede gelegenheid biedt. Ik volg uiteraard met belangstelling de sportprestaties van onze studenten. Zo heb ik met bijzonder genoegen bij de Varsity de strijd gezien van onze Argonauten, die zich in het hoofdnummer van een eervolle tweede plaats wisten te verzekeren.

Reeds bij vorige gelegenheden heb ik enige beschouwingen gewijd aan de betekenis en het werk van onze verschillende studentenverenigingen en de levensstijl van onze studenten. Ook in het Rectorencollege is deze belangrijke kwestie meerdere malen aan de orde geweest. Zo vond dit jaar ook een bespreking plaats over het probleem van de groentijd en werden de stellingen inzake studenten-organisaties van collega HOFSTEE en enkele opmerkingen over het probleem van de groentijd van de Utrechtse hoogleraar OBBINK in „Universiteit en Hogeschool” gepubliceerd. Wanneer men deze uiteenzettingen leest en vergelijkingen tracht te trekken met onze Wageningse toestanden, dan komt men onwillekeurig tot de gedachte, dat in onze kleine en weinig genuanceerde Wageningse studentenmaatschappij deze problemen wel wat eenvoudiger liggen. Toch zijn de moeilijkheden uiteindelijk dezelfde, alleen zijn de proporties, waarin zij zich voordoen, van meer bescheiden aard. Dit geldt met name voor het probleem van de groentijd, mede omdat zich hierbij tot nu toe gelukkig bij ons geen excessen hebben voorgedaan. Toch ben ik met collega OBBINK van mening, dat een nadere bezinning op dit vraagstuk ook voor onze studenten-gemeenschap wenselijk is. Wat betreft de eisen aan onze studenten-organisaties te stellen, opdat zij een aan de huidige omstandigheden aangepast verenigingsleven kunnen ontplooien, ben ik nog altijd van mening, dat hier een nauwere en goed gefundeerde samenwerking van onze verschillende studentenverenigingen de

oplossing moet brengen. Het wil er bij mij namelijk niet in, waarom onze studenten op het gebied van de muziek in onze Wageningse Studenten Koor- en Orkestvereniging, die ook dit jaar onder leiding van haar nieuwe dirigent FRITS KOX een tweetal zeer geslaagde uitvoeringen bracht, wel kunnen samenwerken en op het gebied van bijvoorbeeld het toneel, waarvoor ook dit jaar weer, gezien het aantal geslaagde uitvoeringen, grote belangstelling bestond, en de sport niet.

Hoewel ik in dit verband niet mag verhehlen, dat de ongereglementeerde werkzaamheid van de WASTRA in een enkel geval, ik doel hier o.a. op het diënummer, op een mislukking uitliep, moet het m.i. toch mogelijk zijn door een goed omschreven organisatie tot een vruchtbare samenwerking te komen.

Uit het vorenstaande blijkt, dat de hoogleraren bij monde van hun Rectoren nog al eens kritiek hebben op hun studenten en hun organisaties. Omgekeerd hebben natuurlijk ook de studenten kritiek op de hoogleraren en hun werk. Ook deze kritiek houdt veelal verband met de gewijzigde maatschappelijke verhoudingen. Zo is een klacht, die men nog al eens hoort en waarin zeer zeker een grond van waarheid schuilt, dat de hoogleraren, mede gezien hun vele maatschappelijke verplichtingen, niet die aandacht aan hun studenten kunnen besteden, vooral wat betreft het persoonlijk contact, als voor hun wetenschappelijke vorming wenselijk geacht moet worden. Zoals ik reeds zeide, is deze opmerking zeker niet geheel ongegrond. Hiertegenover staat echter, dat het ook voor de studenten van veel belang is dat de hedendaagse hoogleraar in nauw contact staat met de maatschappij, terwijl er verder op gewezen moet worden, dat de studenten van de gelegenheid om in nauwer contact met de hoogleraren te komen niet altijd voldoende profiteren. Ik wijs in dit verband op het vaak voorkomende gebrek aan belangstelling voor excursies, speciaal excursies van algemene aard. Toch acht ik deze opmerking van studentenzijde van voldoende belang om hieraan van de kant van de hoogleraren ernstige aandacht te besteden.

Ook dit jaar werd mij het werk als Rector Magnificus mede mogelijk gemaakt door de grote steun, die ik van vele zijden mocht ontvangen. Het is mij uit de aard der zaak niet mogelijk al diegenen, die daarbij betrokken waren, te noemen. Enkele uitzonderingen wil ik echter maken. Dit betreft in de eerste plaats het hoofd van de Afdeling Onderwijs en Wetenschap en de Studentendekaam, de heren BOSMAN en GORTER, die ook dit jaar door een nauwgezette vervulling van hun taak mijn werk aanzienlijk verlichtten.

Vele zijn de plechtigheden, waarbij de Rector Magnificus, het

is hierboven al gebleken, de Landbouwhogeschool moet vertegenwoordigen. Het is voor hem van grote betekenis, dat hij weet, dat hij daarbij in voorkomende gevallen steeds een beroep op de plaatsvervangend Rector Magnificus kan doen. Ook dit jaar hebt Gij collega EIJSSVOOGEL aan deze beroepen steeds gevolg gegeven. Ik ben U daarvoor zeer dankbaar.

Aanmerkelijk veelvuldiger en van nog belangrijker aard zijn de gevallen, waarin de Rector Magnificus de steun inroept van de Secretaris van de Senaat. Het was voor mij dan ook van overwegende betekenis, dat U collega WELLENSIEK mij bij de aanvang van dit jaar de verzekering gaf, dat U aan het werk als Secretaris van de Senaat voorrang zou gaan verlenen. Gij hebt U, zoals ik wel verwachtte, volkomen aan deze belofte gehouden en met grote nauwgezetheid en liefde voor onze hogeschool Uw taak als Secretaris van de Senaat vervuld en hierdoor hebt Gij niet alleen de mijne als Rector Magnificus zeer vergemakkelijkt, doch het mij bovendien mogelijk gemaakt, gesteund door collega VAN WIJK, het vele werk in de Senaatscommissie voor Algemene Zaken tot een goed einde te brengen. Ik dank U hiervoor van heler harte en ook U collega VAN WIJK dank ik voor Uw steun en voor het feit, dat Gij op mijn aandrang bereid bent gevonden de taak van collega WELLENSIEK voor het komende jaar over te nemen. Hiermee gaan wij dan vol goede moed het nieuwe studiejaar, het laatste van mijn driejarige ambtsperiode, tegemoet.